

פניני הרמז

יו"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובב"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

זמני עיה"ק ירושלים תובב"א:

הזלה"נ - 3:59 / צאת השבת א"ת - 5:52

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

מפניני רבינו - מקץ:

ואל שדי יתן לכם רחמים וגו' ושלח לכם את אחיכם אחר וגו'. (מג. יד.),
יעויין ברמב"ן שכתב כי יעקב לא היה איכפת כ"כ ששמעון יהיה אסור
במצרים מפני שהיה בלבו עליו מחמת מעשה שכם. וצ"ב. ואפשר עפ"י
מה דאיתא במדרש שכשעמדו לפני יוסף אמר יהודה נהפוך את מצרים
ואמרו לו אחיו מצרים אינו שכם אם אתה מחריב את מצרים אתה מחריב
את העולם, וגם איתא במדרש שלכן לקח יוסף א שמעון, כדי שלא יתיעץ
עם לוי להורגו. ולפי"ז י"ל לכן מחמת מעשה שכם שהיתה עצת שמעון,
חשש גם יעקב מזה ששמעון לא יחריב את מצרים על כן חשב לבטחון
יותר ששמעון יהיה אסור שם, עד שיפייסו את יוסף.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"ב)

פניני הפרשה - מקץ:

ותאכלנה הפרות רעות המראה וגו' וייקץ פרעה: ויישן ויחלם שנית וגו'.
(מא. ד - ה), על צורך הקיצתו ושינתו שנית, יש שני ביאורים: א) בשם
מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל דהיינו משום שהיה צריך להיות שני חלומות,
וכדאמר לו יוסף לפרעה "ועל השנות החלום אל פרעה פעמים כי נכון
הדבר מעם האלקים וממהר האלהים לעשותו" (לקמן פסוק לב), כדי
להראות החפזון, לכן היה צורך בהעירה ביניהם. ב) בערוך לנר יבמות (דף
קיד.) ביאר על פי מה שכתבו התוספות בכמה מקומות (שבת דף עג: ד"ה מפרק,
ועוד) בהגדרת בהמה לגבי גידולי קרקע, שלוי אם נאמר לגבי פירות ממש,
או לא, דלענין פירות ממש דינם כאינם גידו"ק, ולענין דגים דינם כגידו"ק,

מאחר שניזונים מן הקרקע, וה"נ בעניננו, מאחר ששני החלומות באו על עניני אוכל היה צורך שיהא לשניהם דין גידו"ק, ולכן אילו היה חולם ביחד, לא היה דין הפרות כגידו"ק.

(מפי השמועה, ערוך לנר יבמות)

* * *

פניני המועד – חנוכה:

גם הטבע הוא נס: על קושית הבית יוסף מפורסם התירוץ – שאמרו רבים, ויש שייחסוהו לה'אלטע מסלבודקה' זצ"ל – עפי"ד הרמב"ן בסוף פרשת בא, שמן הניסים הגלויים [שמחוץ לגדרי הטבע] אנו חייבים להתבונן שהכל נס, גם הטבע. ועפי"ז תירצו שלכן קבעו יום אחד על עצם דליקת השמן, שנתברר עכשיו שגם הוא נס. ובזה הוסיפו לבאר נוסחת הפייטן "בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים", דמשום שהגיעו להבנה בענין הנס, לכן קבעו ימי שמונה שיר ורננים.

ומשל נפלא נאמר בזה, לאומן גדול שהחליט לייצר סוס דמייה שנראה ממש כאמיתי, וכן עשה, והשקיע שנים רבות של עמל ויגיעה, עד שראה פרי מעשיו ויצא דבר שלם ומתוקן, סוס שנראה ממש חי ואמיתי, השערות העינים וכל הפרטי פרטים, וכבר דמיין לעצמו הכבוד הגדול שיביאנו כאשר יעמידנו ברחוב העיר, אמנם כאשר העמידו בחוץ, לא היה אפילו אחד ששם על לב, כל העוברים והשבים אף לא נתנו מבט אחד על הסוס שלו, וכמובן שחזר לביתו בפחי נפש, וכאשר סיפר לאשתו הדברים, אמרה לו אשתו, אדרבה, הוא הדבר, מאחר שנראה ממש כאמיתי, לכן אין איש משים לב, כי סוסים רבים בשוק... ולכן יעצה לו שיחתוך הסוס לשנים וידבקנו שוב, ואז יעמידנו בחוץ וכולם ירוצו לראות הפלא הגדול, וכן עשה, מיד נרעשו כל עוברי הדרך, ותיהום כל העיר היתכן סוס חתוך לשנים וחי... הן הן הדברים, הטבע הוא דבר פשוט בעיני האדם מחיי היומי, עד ששוב אינו משים על לב, ולכן לפרקים עושה הקב"ה נס היוצא מן הטבע, כדי לעצור לרגע בהתבוננות ולהביץ מזה את הנעשה בכל יום שהם ניסים...

(ספר כדור)

קול רבינו [מאמרי השקפה ומוסר]:

מאמר "הכון לקראת אלקיך"

[מתוך ספר בית אב שיחות – נאמר בליל 'זאת חנוכה' שנת תשל"ה לפ"ק]

ונראה שהביאור הוא כי ודאי בכח האור של ששת ימי בראשית להאיר כ"כ לאדם שיש לו בית קיבול ראוי לזה, ושיש לו עינים לראות בהן, אבל הרשעים שאינם זכאים, וחלבמו סגר לבם, וטח מראות עיניהם באור זה, לא היו רואים יותר ממה שרואים באור שלנו, כי לא היו מסוגלים לגלות כחו האמיתי של אור הבריאה, ונמצא שהיו משתמשים באור יקר ונפלא לראיה קצרה ולחטוא, וז"פ שאמר הקב"ה שאין ראויים להשתמש בו, כי נחשב זה לחילול אור נפלא זה, וע"כ גנזו הקב"ה לצדיקים, וכך הוא בתורה, שמי שאין בו יר"ש וטהרת לב וחסרים לו מ"ח דברים של קנין התורה, ובפרט מי שאינו עמל ויגע בתורה כראוי אינו רואה בתורה כדבעי ואורה לא מאיר לו בכל כחה.

והוא שכתוב בשם החת"ס (עה"ת ליקוטים סוף דברים עמ' קנז) והגר"א ז"ל שכל אחד יכול לקחת עצה מן התורה ע"י שילמוד שעה אחת לשמה, שע"י ימצא גלוי לאמת לאמיתו, הרי שנמצא בתורה הארה אמיתית, ואילו מי שאין לימודו במדרגה הראויה אין כל אלו מתגלים לו, לא מחסרון שבתורה ח"ו אלא בחסרון לב הלומד, והוא בעוכרנו בעוה"ר שאין לימודנו בתורה כראוי ומשתמשים אנו בתורה - האור הגדול והנשגב - לדברים פחותי דרגה, לפי השגתנו הקצרה, והוא בזיון התורה ח"ו.

והוא ענין ההכנה לקבלת התורה שכלל ישראל היה צריך להתקדש ולהטהר כדי שתחול עליהם הארת התורה, וכן כתב החיי אדם בספרו זכרו תורת משה שבמדה שאדם מכין עצמו לקבל שבת כן זוכה לנפש יתירה ולהרגשה ראויה בקדושת שבת מיד בעת טבילתו לכבוד שבת, ובווערת נפשו כלפיד אש בכניסת שבת בהתאם למה שהתבונן מקודם, ואילו מי שלא הכין לבו אינו מרגיש כלום עיי"ש, שכתב שכל אחד יכול לבחון בזה, וכמו מי שבא אורח חשוב לביתו, אם לא מכיר ויודע חשיבותו מקודם, ואינו מקבלו כראוי, אינו נהנה מנוכחותו, בזמן

כתב הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה (פ"ה הי"ג): "התלמידים מוסיפין חכמת הרב ומרחיבין לבו, אמרו חכמים הרבה חכמה למדתי מרבתי ויותר מחברי ומתלמידי יותר מכלם, וכשם שעץ קטן מדליק את הגדול כך תלמיד קטן מחדד הרב עד שיוציא ממנו בשאלותיו חכמה מפארה" עכ"ל, ולמה באמת כן הוא? מפני שאש הוא נאצל רוחני, ובכח אש קטן להדליק בירה גדולה, ומה שאינו עתה רק שלהבת קטנה מפני שאחוז בעץ קטן לא מהעדר כח האש אלא מהעדר כלי המקבל שראוי להוציא אש גדולה.

וכן הוא נר מצוה ותורה אור, וכמש"כ הרמח"ל במאמר 'דרך עץ חיים': "שהתורה היא אור ממש ניתן לישראל לאור בו אור אשר תאיר בנשמתו וכו' וכמו בגחלת בהפיח בה תתפשט ותתלהב כן התורה כל מלותיה ואותיותיה כמו גחלת הן" עכ"ד, כל תג קטן בתורה סתומה בו חכמה רבה רחבה מני ים לאין שיעור ותכלית, להמסוגלים לדעת סודו, כן קושייתו הפשוטה של תלמיד, כשתגיע ללב ת"ח גדול היא מאירה חדרי תורה בהתאם לגודל חכמת הרב, וככל שלבו גדול יותר בתורה, מתגלה על ידו יותר אורה שבסוגיות שלמות ועמוקות, וכלשון הרמב"ם 'חכמה מפארה', כי בבית קיבול הדבר תלוי, וכפי גודל הבינה והדעת, הקדושה והטהרה שבלב הת"ח - שהן כלי קיבול לתורה - מאירה התורה בהארה נפלאה יותר וגם המ"ח דברים שהתורה נקנית בהן הם האוצר לקבלת התורה.

וכבר אמרו ז"ל בגמרא חגיגה (דף יב.) ובמדרש (בראשית רבה יא, ב) שבאור ששת ימי בראשית היו רואים בו מסוף העולם ועד סופו אלא שראה הקב"ה שאין רשעים ראויים להשתמש בו וגנזו לצדיקים. ומעולם נתקשיתי היתכן שמי שרואה מסוף העולם ועד סופו שיהיה רשע, הרי הוא רואה סוף השכר והעונש וכל אמיתת המשפט, והתכלית גלוי לפניו, ואיך יתכן שיהיו רשעים בעולם שיש בו הארה זו?

שאם היה מכין עצמו לבואו ודאי היה מתענג בנוכחותו והשפעתו.

וברמב"ן פרשת ויגש (מו. טו.) האריך מה שמצינו שהתורה עשתה ענין מנס לידת יצחק, ולא הזכירה כמעט נס סרח בת אשר שהוא פי כמה גדול יותר ועוד כהנה רבות כל התורה כולה ניסים ולא נזכרים עיי"ש שכתב שכל שכר צדיקים ועונש רשעים אינו טבע אלא נס נסתר, אולם התורה לא הדגישה בתור נס רק מה שקדמה לו הודעת נביא ודבר ד' אבל נס נסתר לתשועת והצלת צדיקים וכדו' לא הודגש בתורה כנס עיי"ש מתק לשונו. ויש להבין החילוק, כי מה שנודע מקדם ע"י נביא מתכווננים לבוא דבר הנס ומושפעים על ידו להיות נס להתנוסס להתעלות על ידו - שזהו תכלית הנס כמש"כ מרן (הגרי"ז מבריסק) זצ"ל - אבל הנס נסתר שאין בני אדם מתכווננים בו כי לא הכינו לבס לזה, אינו נס שיש בו המכוון מצד היותו נס, זולת היחיד שמתכוון בתמידות בהנהגתו ית"ש, וכתב המשגיח (הגה"צ רבי ירוחם) זצ"ל כי מי שבאמת מתכוון תמיד הרי ממש בכל שעה יכול לקבל פני שכינה, ויודע מה שאומר "על נסיך ונפלאותיך שבכל עת", ואם כי כל אדם מתפלל כן ג' פעמים ביום, מחוסר הכנת לב אינו מרגיש במה שהוא אומר, ונעדר ממנו התועלת וההשגה שהיה יכול לקבל מתוך נוסח התפילה הניתן לכל אדם.

ונאמר "אמרות ה' אמרות טהרות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים" (תהלים יב. ז.), אמרות ד' מצד עצמם הם טהורות כסף צרוף, אלא שלפני גלויים, שאינם נראים לנו ואינם מתגלים לעינינו עד שנתכוון בהן כראוי ונכין לבנו לקראתם, בעליל לארץ - פי' בגלויים לארץ - מזוקק שבעתים, רק מחוייבים אנו ליגע עצמנו מזוקקים שבעתים, רק

אז מתגלה לנו סודם ואור עליון הגנוז בהם, שבעתים שלנו כמאמרם ז"ל.

וכתוב שם עוד אח"ז "סביב רשעים יתהלכון כרום זולות לבני אדם", פי' שאע"פ שנמצאים בעולם שסביבנו יתהלכון הרשעים מוכי חשך, "כרום זולות לבני אדם" פי' הרש"ר הירש זצ"ל, אשר דברים זולים ועניני שטות נחשבים בעולם ומורמים בו והאמת נעדרת, עכ"ז אמרות ד' טהורות ואמיתם קיים, ואפשר לאדם החכם והיגע לעמוד על סודם למצוא על ידם האמת בתוך ים השקר שמסביבו.

ובימי חנוכה נתגלה כחו של אור אפילו במובן הגשמי, שמעט השמן דלק שמונה ימים שבזכות החשמונאים נתגלה האורה שלא כדרך הטבע, מפני שהכינו עצמם במסירות נפש גמורה. וכתוב בספרים הקדושים כי סגולת נר חנוכה שתאיר לנו אורה מאור הגנוז, והוא להמכינים לבס לזה בימים קדושים אלה, והוא לכל אחד ואחד כפי כח השתדלותו וטהרת לבו, יכול לזכות עיי"ז להשגות יתר מבשאר הימים.

וכן יהיה לעת"ל, כמש"כ "ומלאה הארץ דעה את ד' כמים לים מכסים", מה פירוש מים לים מכסים, הרי זה המים עצמו של ים? ושמעתי המכוון כי אמנם מבחוץ נראה הים שטח מים שוה, אבל בפנימיות אינו כן, יש מקומות שיש עומק יותר ויש מקומות שאין העומק כ"כ, הרי בהתאם לחלל שמתחת המים כן עומקו, כי החלל הוא בית קיבול של המים, כן תהיה ההשגה שלעת"ל, אם כי כל הארץ תמלא דעה את ד', אבל לא הרי זה כהרי זה, וכעומק ורוחב הלב, בית קבולו שהכין לו האדם כן תגדל השגתו לדעת ד'.